

Per Nikolaj Bukh &
Thomas Borup Kristensen (red.)

Produktion og styring
Perspektiver på økonomistyringen
Festskrift til Poul Israelsen

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2016

Per Nikolaj Bukh & Thomas Borup Kristensen (red.)
Produktion og styring – Perspektiver på økonomistyringen
Festskrift til Poul Israelsen

1. udgave, 1. oplag

© 2016 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Morten Lehmkuhl
Tryk: Clemensstrykkeriet, Viborg

Printed in Denmark 2016
ISBN 978-87-574-3521-4

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Forord

Denne bog er udgivet for at takke professor Poul Israelsen for hans mangeårige indsats i økonomistyringens tjeneste og som en god og hjælpsom kollega og mentor for mange af os, der bidrager med kapitler til denne bog. Efter mere end 40 års virke på en række forskellige universiteter gik Poul på pension i foråret. Vi savner hans daglige gang her på Aalborg Universitet, men håber, at vi stadig engang imellem vil kunne overtale ham til at berige vores studerende med sin dybe indsigt i driftsøkonomi og økonomistyring – og glimrende pædagogiske evne til at gøre det svære stof levende, vedkommende og forståeligt.

Bogen handler om økonomistyring og spænder fra kapitler om de virksomheds- og samfundsmæssige betingelser for at styre virksomheder over økonomistyringens teknikker til kapitler om økonomistyringens rolle i praksis og som forskningsfelt. Indholdet giver et billede af fagfeltets spændvidde og af aktuelle forskningsmæssige og praktiske fokusområder – og den afspejler også Pouls faglige interessefelter. En mængde erfarne forfattere har bidraget til bogen, og vi håber, at den vil være til inspiration ikke blot for økonomistyringspraktikere, men også for de kommende årgange af studerende. Bogen er også skrevet til alle de hundreder af studerende, som har nydt godt af Poul Israelsens undervisning gennem tiden. Vi håber, at kapitlerne kan genopfriske gode minder fra studietiden.

Vi lagde planerne for denne bog i efteråret 2015. Selvom vi nok vidste, at Poul på et tidspunkt ville lade sig pensionere, så kom det alligevel som en overraskelse, at han allerede nu gik med sådanne planer. For at realisere bogprojektet var vi derfor afhængige af mange travle menneskers prioriteringsvilje, og det var derfor med lidt bekymring, at vi lagde ud med en stram tidsplan. Bekymringerne var der dog ingen grund til, for vi mødte usædvanligt stor tilslutning til projektet hos alle, vi talte med, og vi har været glædeligt overraskede over, at så mange har kunnet afse tid til at bidrage til bogen. Men med bogens formål in mente burde vi måske

FORORD

ikke overraskes. Vi vil gerne rette en stor tak for godt samarbejde til alle de personer, der har skrevet kapitlerne til bogen.

Specielt vil vi også takke Vibeke Jørgensen, Institut for Økonomi & Ledelse, Aalborg Universitet, som påtog sig den omfattende opgave at koordinere udarbejdelsen af bogen samt tage sig af opsætningen og korrekturlæsningen. Det er vi meget taknemmelige for. Der skal også lyde en stor tak til Jurist- og Økonomforbundets Forlag, hvor redaktionscheferne Wilfried Roloff og Torben W. Nielsen fra starten har bakket op om projektet og ydet en stor indsats for at få bogen færdig. Ligeledes rettes en tak til Institut for Økonomi og Ledelse samt Center for Industriel Produktion, Aalborg Universitet for økonomisk støtte til udgivelsen.

Per Nikolaj Bukh
Aalborg Universitet

Thomas Borup Kristensen
Aalborg Universitet

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Kapitel 1. Økonomi, regnskab og styring	11
<i>Af Per Nikolaj Bukh & Thomas Borup Kristensen</i>	
Del I. Nye vilkår og nye roller	
Kapitel 2. Komplexitet og integration – udfordringer og virkemidler for industrielle virksomheder	27
<i>Af Jens Ove Riis</i>	
Kapitel 3. Innoversion 2016	47
<i>Af Frank Gertsen</i>	
Kapitel 4. Fremtidens præstationsmålingsmodeller med forretningsmodellen som udgangspunkt	69
<i>Af Morten Lund, Peter Thomsen & Christian Nielsen</i>	
Kapitel 5. Økonomifunktionens roller: Ved vi, hvad vi taler om? ...	89
<i>Af Henrik Nielsen & Thomas Borup Kristensen</i>	
Kapitel 6. Økonomifolk har et etisk og æstetisk samfundsansvar ..	111
<i>Af Preben Melander</i>	
Del II. Styring og budgetter	
Kapitel 7. En tværfunktionel refleksion over performance management: Om præstationsopgørelser og deres formål	131
<i>Af Allan Hansen</i>	

Kapitel 8. Management control systems som en pakke eller som et system – belyst gennem levers of control typologiens udvikling	155
<i>Af Thomas Toldbod</i>	

Kapitel 9. Budgetteringens udfordringer og muligheder	173
<i>Af Carsten Rohde & Michael Andersen</i>	

Kapitel 10. Skal vi afskaffe budgettet – eller skal vi bare bruge de eksisterende teknikker bedre?	193
<i>Af Niels Sandalgaard & Per Nikolaj Bukh</i>	

Kapitel 11. Strategisk præstationsevaluering	211
<i>Af Hanne Nørreklit, Lennart Nørreklit, Lars Braad Nielsen & Falconer Mitchell</i>	

Del III. Omkostninger og kalkulationer

Kapitel 12. Fra virksomhed til tal og retur: hvordan hænger økonomiske kendsgerninger og ledelsesmæssige hensyn sammen?	227
<i>Af Jan Mouritsen</i>	

Kapitel 13. Bidrar kundelønnsomhetsanalyse med ny informasjon?	243
<i>Af Trond Bjørnenak & Øyvind Helgesen</i>	

Kapitel 14. Supply Chain Costing – Beslutningsunderstøttelse for nye forsyningskonstellationer	259
<i>Af Jesper N. Asmussen, Jesper Kristensen & Brian V. Wæhrens</i>	

Kapitel 15. Total cost of ownership: udfordringer ved anvendelse af ABC i indkøbsafdelinger	275
<i>Af Frederik Zachariassen & Sirle Burkland</i>	

Del IV. Metoder og perspektiver

Kapitel 16. Økonomistyringsforskningens relevans for økonomistyringspraksis – og vice versa	291
<i>Af Brian Jørgensen</i>	

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kapitel 17. Some thoughts on the study of change and difference in management accounting	303
<i>Af Falconer Mitchell</i>	
Kapitel 18. Casestudieforskning i økonomistyring som læringsaktivitet og kompetenceforøgelse	311
<i>Af Jens Smed Rasmussen</i>	
Kapitel 19. Teori-praksisintegration i et forsknings-, lærings- og virksomhedsperspektiv – Udviklingslinjer og refleksioner over HA-uddannelsen anno 1972	329
<i>Af Olav Jull Sørensen</i>	
Præsentation af forfatterne	345